

Met zijn krachtige stem sprak Jan Donkers je persoonlijk toe

Met zijn muzikale kennis was Jan Donkers een van de grondleggers van de Nederlandse popjournalistiek.

Kester Freriks

AMSTERDAM

In vloedrijk popjournalist, radiomaker en schrijver Jan Donkers werd geboren in Amsterdam-Noord, op 15 juni 1943. Over 'Noord' en de 'Noorderlingen' schreef hij het prachtige boek *Zo dicht bij Amsterdam* (1996). Hij noemt daarin zijn lot als geboren Noorderling een groot gemis: alles wat Amsterdam tot Amsterdam maakt, ontbeerde hij in zijn jeugd: geen theaters, geen boekwinkels, geen meisjes, geen cafés. Ofwel, *born on the wrong side of the tracks*. Uiteindelijk vond hij in Amerika zijn grote muzikale en literaire inspiratie. Donkers stierf zondag 19 april op 82-jarige leeftijd na een kort ziekbed in Amsterdam.

Donkers studeerde sociologie aan de Universiteit van Amsterdam en was in 1965 en 1966 redacteur van het tegendraadse studentenblad *Propria Cures*. Eind jaren

zestig ontdekte hij de kracht van de Amerikaanse rock, soul en blues. Als poprecensent voor *de Volkskrant* en als toonaangevend redacteur van het anarchistische undergroundtijdschrift *Aloha/Hitweek* voelde hij de tijdgeest én de rol van de pop daarin feilloos aan. Hij reisde veelvuldig naar de Verenigde Staten en maakte interviews met zijn muzikale helden en rocklegendes als John Lennon, Janis Joplin, Frank Zappa en Gram Parsons. Hij bundelde zijn interviews, essays en reisverhalen in boeken als *Amerika, Amerika* (1983) en *De Tweede Amerikaanse Eeuw* (2004). In de VS vond hij wat Amsterdam-Noord hem nooit kon bieden, daar was hij juist níét aan de *wrong side of the tracks*.

'Gonzo Radio'

Met zijn enorme muzikale kennis, die bij Donkers altijd verweven was met persoonlijke ervaringen, was hij een van de grondleggers van de Nederlandse popjournalistiek. Daarbij mag zijn radiowerk, onder meer voor de VPRO, niet onderschat worden. Samen met onder anderen Wim Noordhoek bedacht hij het experimentele programma *Hee*. Tal van andere muziekprogramma's volgden, waaronder *Joe Blow Show* (1971-1973), *Amigos de Musica* met muzikale

vriend Rik Zaal (1976-1979), *Gonzo Radio* (1984-1988) en *Double Play* (1998-2000) met Roel Bentz van den Berg.

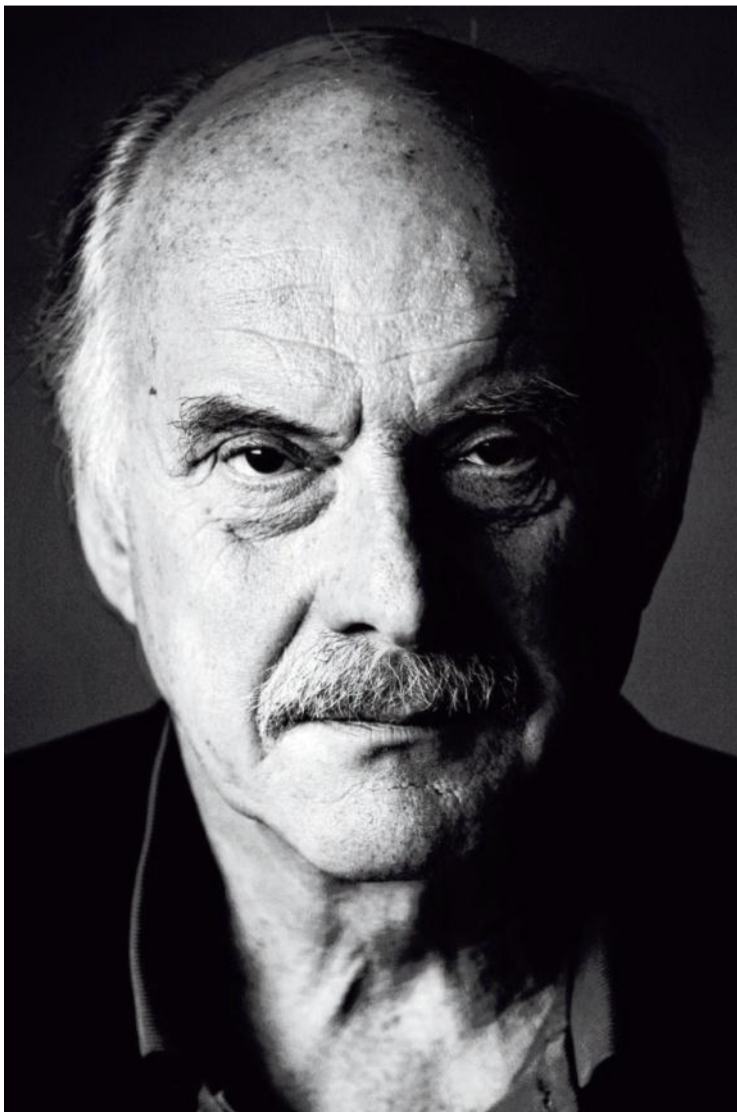
Deze radio-uitzendingen, vaak diep in de nacht, maakten indruk: de stemmen van de presentatoren hoorden bij de nacht en bij muziek die ze lieten horen en waarover ze vol kennis van zaken vertelden. Die stemmen waren wat rauw, ruig, alsof de radiomakers je in het nachtelijke uur persoonlijk toespraken. De muziekvoorkeuren van Donkers werden voor velen een leidraad in de popwereld. Aan *Gonzo Radio* heeft hij, heel Amerikaans, zijn bijnaam te danken, Jan 'Gonzo' Donkers. De zoon van Donkers, Sander Donkers (1967), volgde in de voetsporen van zijn vader, is ook journalist en speelde gitaar in diverse bands. Zijn moeder Tineke Funhoff is vertaler en was jarenlang eindredacteur bij het opinieweekblad *Haagse Post*, later *HP/De Tijd*.

Theatervoorstelling

In 2011 presenteerde Donkers samen met Edo Donkers (geen familie) de muzikale theatervoorstelling *A Song Journey* over de Amerikaanse muziekgeschiedenis. Aan de hand van langspeelplaten en diepgravende verhalen namen de liefhebbers het publiek mee op een *grand tour* die inzicht verschafte in de *roots* van de Amerikaanse popcultuur, met name de betekenis van blues, country en jazz. En in zijn laatste autobiografische muziekboek *Forty Tracks* (2022), waarin hij onder meer beschrijft hoe hij in 1994 dankzij singer-songwriter David Olney zijn vriendin Anneke Zwetsloot ontmoette, bundelde hij de belangrijkste nummers uit zijn leven.

Dat Donkers ook luisterboeken insprak wekt, gezien zijn weldoordachte dictie, geen verbazing. Zijn gevoel voor belangwekkende literatuur - hij schreef decennialang recensies voor *NRC* - blijkt uit zijn liefde voor schrijvers als John Updike, Vladimir Nabokov, Elizabeth Strout en de aandacht die hij schonk aan schrijver John Edward Williams (1922-1994) met romans als *Stoner*, *Butcher's Crossing* en *Augustus*. Donkers zorgde voor een heropleving van zijn werk in Nederland.

Zijn voorliefde voor deze romanschrijver past bij Donkers' eigen literaire overtuiging: glashelder van stijl en indringende levensverhalen, altijd geworteld op de plek waar je bent, of dat nu Amsterdam-Noord is of Amerika. Zelf schreef hij met *Donkeyville USA* (1994) een min of meer fictieve autobiografie over het emigrantengedrag van Donkers dat in de jaren vijftig een bestaan wil opbouwen in de Nieuwe Wereld. Hoofdperson Johnny vindt hier de juiste *tracks*, en vooral de muziek die bij hem past.

Radiomaker en schrijver Jan Donkers. FOTO ANP / JOOST VAN DEN BROEK